

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

www.cymru.gov.uk

Canllawiau Statudol a wnaed o dan Adran 4 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Mynychu cyfarfodydd cyngor o bell

MYNYCHU CYFARFODYDD CYNGOR O BELL

Canllawiau statudol a wneir o dan Adran 4 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

1. Bwriad Rhan 1 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 (“y Mesur”) oedd cryfhau democratiaeth leol trwy gyflwyno, yn arbennig, ddiwygiadau sy’n cefnogi cynghorwyr y tu allan i’r weithrediaeth neu aelodau gweithredol pan fyddant yn gweithredu mewn swyddogaeth anweithredol. Un o’r diwygiadau hyn, yn adran 4 o’r Mesur, oedd cyflwyno’r posibilrwydd o fynychu cyfarfodydd cyngor o bell. Bwriad hyn oedd ei gwneud yn haws, er enghraifft, i’r rhai y gallai fod yn rhaid iddynt deithio pellter hir, y rhai sydd â chyfrifoldebau domestig a’r rhai sydd mewn cyflogaeth, i fynychu’r cyfarfod.
2. Canllawiau statudol o dan adran 4(6) o’r Mesur yw’r canllawiau hyn, ac mae rhaid i awdurdod lleol roi sylw iddynt, mewn perthynas â chyfarfodydd awdurdod a fynychir o bell yn unol ag adran 4.

Beth y mae adran 4 o’r Mesur yn ei ddweud

3. Mae Adran 4 yn darparu na chyfyngir presenoldeb mewn cyfarfod cyngor i gyfarfod o unigolion sydd i gyd yn bresennol yn yr un lle. Wrth “cyfarfod cyngor” rydym yn golygu unrhyw bwyllgor neu is-bwyllgor o’r cyngor yn ogystal â’r cyngor llawn ei hun. Er hynny, mae’r adran yn gosod rhai cyfyngiadau ar beth a olygir wrth fynychu o bell.
4. Pan fydd unrhyw aelod sy’n mynychu cyfarfod o bell (“mynychwr o bell”), yn siarad, mae rhaid iddo allu cael ei weld a’i glywed gan yr aelodau sy’n mynychu’r cyfarfod yn y man lle mae’r cyfarfod yn cael ei gynnal (“aelodau sy’n mynychu’r fangre”) ac mae rhaid i’r mynychwr o bell, yn ei dro, allu gweld a chlywed y rhai sy’n mynychu’r fangre. Yn ogystal, rhaid i fynychwr o bell allu gweld a chael ei glywed gan unrhyw aelodau o’r cyhoedd sydd â hawl i fynychu’r cyfarfod ac sy’n ymarfer hawl i siarad yn y cyfarfod. A rhaid i’r mynychwr o bell allu gweld a chlywed yr aelodau hynny. Os oes mwy nag un lleoliad pell, mae rhaid i’r holl aelodau sy’n mynychu o bell allu clywed - ond ddim o reidrwydd gweld- y lleill sy’n mynychu o bell.
5. Ni ellir cynnal cyfarfodydd o bell ond os na waherddir hynny gan reolau sefydlog yr awdurdod lleol. Mater i bob awdurdod lleol felly yw penderfynu a yw am drefnu bod cyfleuster mynychu o bell ar gael. Mae rhaid i’r rheolau sefydlog orchymyn hefyd na fydd cworwm yn achos unrhyw gyfarfod sydd â mynychwyr o bell os bydd llai na 30% o’r rhai sy’n gymwys i fynychu yn dod i’r prif fan cyfarfod. Caiff yr awdurdodau bennu cwota uwch ar gyfer mynychu’r prif fan cyfarfod os dymunant.

6. Caiff pob awdurdod lleol wneud rheolau sefydlog/rheolau eraill mewn perthynas â mynychu cyfarfodydd o bell ac mae rhaid iddynt roi sylw i unrhyw ganllawiau a roddir gan Weinidogion Cymru. Mae'n fwriad gennym gyhoeddi'r canllawiau'r un pryd ag y daw'r adran o'r Mesur i rym.

Cefnogi mynychu o bell

7. Mae Llywodraeth Cymru yn derbyn bod goblygiadau technegol a staffio ynghlwm wrth gyflwyno mynychu o bell. Lle disgwylir i nifer o gynghorwyr fynychu o bell, yn yr un lleoliad a hynny yn ôl pob tebyg mewn swyddfa cyngor wahanol i'r man lle y cynhelir y cyfarfod, gallai fod angen i swyddog fod yn bresennol, er mwyn cefnogi'r aelodau sy'n mynychu o bell ond hefyd i sicrhau bod yr offer y mae ei angen er mwyn galluogi pobl i fynychu o bell yn gweithio'n iawn.
8. Bydd angen i'r awdurdodau lleol benderfynu a ydynt am ganiatáu i aelodau o'r cyhoedd allu bod yn bresennol mewn lleoliad pell. Os ydynt, gallai fod angen i swyddog fod yn bresennol i wneud trefniadau iddynt.
9. Mae'n glir y bydd angen darparu hyfforddiant priodol ar gyfer swyddogion a allai orfod mynychu cyfarfod o bell, er mwyn eu helpu i ymgynefino â gofynion y ddeddfwriaeth ac i ymdrin ag unrhyw faterion ymarferol. Dylai CLILC allu cynorthwyo yn hyn o beth.
10. Mae'r angen i gydnabod cydraddoldeb rhwng Cymraeg a Saesneg yn arwyddocaol iawn wrth ystyried mynychu cyfarfodydd o bell. Bydd gan yr awdurdodau lleol eu cynlluniau iaith Gymraeg eu hunain ond mae'n debygol y bydd cyfleusterau'n bodoli - neu y gellid trefnu iddynt fod ar gael - i ddarparu ar gyfer aelodau nad ydynt yn deall Cymraeg. Mater i bob awdurdod fydd sicrhau bod unrhyw ddefnydd o fynychu o bell yn cyd-fynd â'u Cynllun Iaith Gymraeg
11. Mae'n bwysig hefyd i awdurdodau sicrhau bod anghenion unrhyw aelodau anabl yn cael eu cymryd i ystyriaeth wrth ystyried ymarferoldeb cyfarfod a fynychir o bell.
12. Cynigir y dylai rheolau sefydlog gynnwys darpariaeth y dylai aelodau, lle bynnag y bo modd, allu cymryd rhan mewn cyfarfod a fynychir o bell naill ai yn Gymraeg neu yn Saesneg. Er hynny, mae'n bolisi gan Lywodraeth Cymru na ddylid caniatáu mynychu cyfarfodydd o bell, os na fyddai modd, am resymau technegol neu resymau eraill, ddarparu cyfieithu ar y pryd i siaradwyr di-Gymraeg sy'n mynychu cyfarfod lle y defnyddir Cymraeg a Saesneg. Fel y cyfryw, efallai y bydd yr awdurdodau lleol am ofyn i'r aelodau nodi eu hiaith ddewisol (o safbwynt siarad mewn cyfarfodydd) ac a fyddai arnynt angen gwasanaeth cyfieithu ar y pryd pe bai unrhyw gyfranogwr arall yn siarad Cymraeg.

13. Nid yw Llywodraeth Cymru yn cymryd yn ganiataol y bydd yr awdurdodau lleol yn meddu ar yr offer neu'r wybodaeth dechnolegol i sicrhau bod mynychu o bell yn gweddu i bawb. Efallai y bydd gan rywun sy'n mynychu o bell gartref neu yn y gwaith gyfyngiadau lled band sy'n effeithio ar ei allu i gymryd rhan yn llawn. Bydd angen i'r awdurdodau lleol benderfynu drostynt eu hunain i ba raddau y byddant yn buddsoddi neu'n cynorthwyo aelodau i feddu ar y cyfleusterau angenrheidiol i fynychu o bell.
14. Ceir adegau pan na fydd cyfarfodydd cyngor yn agored i'r cyhoedd, sef pan fydd materion cyfrinachol, neu "wedi'u heithrio" – fel y'u diffinnir yn Atodlen 12A o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 – o dan ystyriaeth. Byddai'n bwysig sicrhau na fydd modd i unrhyw aelodau o'r cyhoedd mewn lleoliadau pell glywed neu weld y trafodion yn ystod cyfarfodydd o'r fath. Byddai unrhyw aelod a fyddai'n mynychu cyfarfod ac yn methu â datgelu bod unigolion yn bresennol mewn gwirionedd nad oedd ganddynt hawl i fod yn bresennol yn torri'r rheolau o ran eu cyfrifoldebau o dan y Cod Ymarfer.
15. Gall rheolau sefydlog awdurdodau lleol bennu pa fathau o gyfarfodydd y gellir eu mynychu o bell. Yn y lle cyntaf, gallai materion ymarferol fynnu y byddai nifer y cyfarfodydd lle y gellid defnyddio'r cyfleuster hwn yn eithaf cyfyngedig, er y byddid yn gobeithio dros amser y byddai nifer y cyfarfodydd y byddai modd eu mynychu o bell yn cynyddu.
16. Yn ôl y Mesur, er mwyn sicrhau cworwm yn achos cyfarfod a fynychir o bell, mae rhaid i gyfran benodol o gynghorwyr fynychu mangre'r cyfarfod. Pe bai aelodau sy'n mynychu mangre'r prif fan cyfarfod yn ymadael â'r cyfarfod cyn iddo ddod i ben, byddai hyn yn tarfu ar y cworwm. O ganlyniad byddai cyfran y cynghorwyr sy'n mynychu o bell yn uwch na'r nifer a ganiateir, ac ni fyddai gan y cadeirydd ddim dewis ond dod â'r cyfarfod i ben.
17. Dylai rheolau sefydlog wneud darpariaeth hefyd ar gyfer beth ddylai ddigwydd os bydd anhawster technegol yn golygu bod y cyfleuster cyfathrebu'n torri i lawr. Nid peth anghyffredin yw hyn mewn cyfarfodydd a gynhelir trwy gyfrwng fideo-gynadledda. Pe bai hyn yn digwydd, ym marn Llywodraeth Cymru dylai'r cadeirydd ddatgan toriad tra bo ymdrechion yn cael eu gwneud i gywiro'r nam. Os byddai angen, byddai rhaid rhoi'r gorau i'r cyfarfod ac ni ddylai'r cyfarfod barhau heb gyfraniad yr aelodau pell. Gallai rheolau sefydlog, er hynny, wneud darpariaeth wahanol ar gyfer gwahanol fathau o gyfarfodydd etc. Efallai na chaniateir cynnal cyfarfod, er enghraifft, sy'n gwneud penderfyniad brys neu gyfarfod sydd o dan gyfyngiad amser, gyda mynychwyr o bell neu byddai'r cyfarfod yn mynd rhagddo yn achos methiant cyfathrebu. Wedyn byddai'r rhai sy'n mynychu o bell yn ymwybodol o hyn ac yn derbyn y byddai'r cyfarfod yn parhau a byddai pleidlais yn cael ei chynnal heb iddynt fod yn bresennol yn achos methiant cyfathrebu.

18. Yn olaf, rhaid ystyried mater pleidleisio. Bydd rhaid i awdurdodau lleol ymgorffori trefniadau yn eu rheolau sefydlog er mwyn darparu i bleidleisio ddigwydd yr un pryd yn y prif leoliad(au) a'r lleoliadau pell. Efallai na fydd yn bosibl bob tro i aelodau sy'n mynychu o bell bleidleisio'n electronig hyd yn oed os dyna yw'r drefn arferol mewn cyfarfodydd cyngor. Byd angen i Reolau Sefydlog ymdrin â'r mater hwn er mwyn i gadeiryddion cyfarfodydd fod yn ymwybodol o'r weithdrefn gywir i'w dilyn.